

Frikännanden i Indonesien

Den 6 augusti meddelades det att Indonesiens appellationsdomstol hade avslagit de fällande domarna mot tre armébefäl och en polischef, men på vilka grunder är oklart. En allmän uppfattning är att beslutet visar vilket starkt inflytande militären alltjämt har i landet.

De åtalade hade dömts för brott mot mänskligheten i Östtimor 1999. Det innebär att av de 18 personer som hade åtalats i Jakarta samtliga indoneser frikändes. Av dem är den högst uppsatte generalmajor Adam Damiri. Han hade ett år tidigare dömts till tre års fängelse. Endast Östtimors siste guvernör Abilio José Osorio Soares, som i juli började avtjäna sin treåriga dom, och den tidigare milisledaren Eurico Guterres har därmed dömts. Guterres fick emellertid sin dom halverad till fem år - minimitiden för brott mot mänskligheten är tio år - men är fortfarande på fri fot. Och i november upphävde Indonesiens högsta domstol domen mot Soares, som själv hade överklagat den. Motiveringen var att militären lag bakom våldet 1999 och inte den civile Soares. Soares frigavs efter att ha tillbringat endast 111 dagar bakom galler.

Internationell kritik

Enligt en talesman för amerikanska UD var USA "förfärat" över beskedet och "djupt missnöjt" med rättegångarna. Konsultationer pågick med berörda regeringar och internationella organisationer i syfte att ställa de skyldiga inför rätta. I sin rapport till FN:s säkerhetsråd (daterad 13 augusti) refererade generalsekretären Kofi Annan till den världsomfattande bestörtning frikännandena väckte. Han skrev att de ansvariga för våldet måste ställas inför rätta och att det är nödvändigt att rättvisa skipas i detta fall, dock utan att gå in på hur. Inför säkerhetsrådets möte den 24 augusti uppmanade Kofi Annan FN:s medlemsländer att kräva att personer misstänkta för inblandning i våldet efter folkomröstningen den 30 augusti 1999 måste ställas inför rätta. Under säkerhetsrådsmötet uttryckte Nederländerna, Portugal, Frankrike, Nya Zeeland och USA sin oro över frikännandena.

Kritik inom Indonesien

Människorättsorganisationer kritiserade frikännandena ännu skarpare och menade att Indonesien från första början inte ville att åtal skulle väckas mot de ansvariga för våldet i Östtimor 1999. Hendarji, föreståndare för Indonesiens förbund för legal hjälp och mänskliga rättigheter, sade att appellationsdomstolens beslut var "ett klart bevis för att dessa människorättsdomstolar var en skandal." Människorättsaktivisten Munir beskrev utslaget "som en ren uppvisning i syfte att förhindra rättvisa." Västpapas ledande människorättsaktivist John Rumbiak menade att

frikännandena hade skapat ett farligt prejudikat genom att garantera militären immunitet och därmed försvåra frihetskampen i området.

Internationell domstol

John Miller, talesman för amerikanska East Timor Action Network, förklarade: "Utslaget borde inte förvåna någon. Nu när den juridiska farsen i Indonesien är i sitt slutskede, måste FN träda in och upprätta en internationell domstol kapabel att med trovärdighet åtala hjärnorna bakom terrorn i Östtimor."

Human Rights Watch i New York sade: "Om man betänker vidden av vad som hände i Östtimor, är det en tragedi att det tycks som om ingen av de ansvariga kommer att ställas inför rätta."

Paul Barber från brittiska TAPOL Indonesian Human Rights Campaign kallade beslutet en "parodi" och menade att det är nödvändigt för Kofi Annan att överväga andra möjligheter, inklusive att etablera en internationell domstol, för att skipa rättvisa. Enligt Amnesty International borde FN verka för "rättvisa vård namnet för offren."

Domarnas följeffekter

Indonesian Human Rights Committee i Nya Zeeland krävde att landets regering skulle ställa sig bakom kraven på att upprätta en oberoende internationell domstol för Östtimor. Man frågade sig vad som annars skulle förhindra den indonesiska militären från att begå liknande övergrepp i Moluckerna, Aceh och Västpapua. Regeringen kritiserade efteråt domstolens utslag och deklarerade sitt stöd för en internationell domstol för Östtimor. Även Japan East Timor Coalition krävde att en internationell domstol etableras och uppmanade regeringen att verka för en sådan. Man har även krävt att FN omedelbart skall vidtaga åtgärder för att upprätta en internationell ad hoc-domstol för att ställa de ansvariga bakom våldsvågen i Östtimor inför rätta.

Internationell expertkommission

Människorättsorganisationer krävde igen att FN borde tillsätta en internationell expertkommission för att bedöma rättegångarna i Jakarta och i Östtimor i syfte att ställa de ansvariga för våldet inför rätta; ett brev med detta krav skickades i juni till Kofi Annan (och igen i november). I Östtimor har 373 personer, varav 279 antas befinna sig i Indonesien, åtalats för brott mot mänskligheten.

Östtimors utrikesminister José Ramos Horta deklarerade sitt motstånd mot en internationell expertkommission, eftersom "vi prioriterar bättre relationer mellan Indonesien och Östtimor. Vad som

händer nu är mycket viktigare än det som hände tidigare.” Uppfattningen delades av Indonesiens utrikesminister.

Reaktioner i Östtimor

Horta förklarade men utan att exemplifiera att domstolens beslut kommer att skapa “svårigheter” för Jakarta. Han upprepade dock sitt motstånd mot en internationell domstol, eftersom en sådan skulle skapa problem i relationerna mellan Östtimor och Indonesien. Horta menade att Östtimor i stället skulle föredra att en internationell sannings- och försoningskommission etableras, vilket skulle skapa en viss trygghet för offren genom att omvärlden erkänner sanningen bakom våldsvågen.

Parlamentets vice talman uttalade sig emellertid för en internationell domstol. Och i september skickade Timor Leste National Alliance for an International Tribunal ett brev till Kofi Annan, i vilket man bl.a. påpekar att rättegångarna i Jakarta och brottmålsenheter i Dili ej längre förmår skipa rättvisa för offren för våldet 1999. Brevet skickades för kännedom till president Xanana Gusmão, premiärminister Mari Alkatiri och parlamentets talman Francisco Guterres Lu Olo.

Som väntat har Indonesiens regering avvisat kraven på en internationell domstol och förklarat att rättvisa skall skipas med hjälp av landets egen lagstiftning.

Gabriel Jonsson

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.